

Õiguskantsler

Teie nr

Meie 23.09.2022 nr 7-4/221146/2204978

Õigus õppelaenu kustutamisele

Lugupeetud avaldaja

Kirjutasite, et taotlesite õppelaenu kustutamist 2019. aastal, kui Teie laps oli juba täisealine. Sotsiaalkindlustusamet jättis Teie taotluse rahuldamata ja seda otsust Te edasi ei kaevanud. Praeguseks olete õppelaenu täies ulatuses pangale tagasi maksnud. Soovisite teada, kas Teie õppelaen oleks kustutatud, kui oleksite esitanud selle kohta taotluse mõned päevad enne lapse täisealiseks saamist.

Mõistan, et õppelaenu kustutamata jätmine on sügavalt haavanud Teie õiglustunnet, sest ka Teil on olnud puudega lapse hooldamise kõrvalt raske õppelaenu tagasi maksta.

Sotsiaalkindlustusamet selgitas Teile, et soodustust saavad vaid need, kelle puudega laps on õppelaenu kustutamise taotluse esitamise ajal alaealine. Kuigi niisugune põhjendus võib esialgu näida alusetuna, toetub see Riigikogu otsusele. Õppetoetuste ja õppelaenu seaduse kehtestamisel pole arvestatud, et inimese täisealiseks saamisel ei pruugi tema ema ja isa hoolduskoormus väheneda (nt on teada, et kõigile abivajajatele pole võimalik ööpäevaringset erihooldusteenust pakkuda). Siiski on Riigikogu jäänud seda otsust tehes põhiseaduse raamidesse. Tegemist on poliitilise valikuga, mida õiguskantsler põhiseadusele tuginedes muuta paluda ei saa.

Sotsiaalkindlustusametil tuleb õppelaenu kustutamisel rakendada seadust nii, nagu Riigikogu on seda ette näinud. Sotsiaalkindlustusametist õiguskantsleri nõunikule antud selgituste kohaselt on Riigikogu põhjendanud õppelaenu kustutamise vajadust asjaoluga, et puudega lapse eest hoolitsemise kõrvalt on vanemal keeruline töötada. Sotsiaalkindlustusamet lähtub seaduse rakendamisel Riigikogu põhjendusest.

[Õppetoetuste ja õppelaenu seadus \(ÕÕS\)](#) ei sätesta kindlat tähtaega, millal inimene peab õppelaenu kustutamiseks taotluse esitama. Sel juhul loeb hüvitise saamisel see, kas hüvitise saamise tingimused on täidetud.

ÕÕS § 22 lõike 3 esimese lause järgi on õppelaenu kustutamise tingimuseks see, et laenusaja lapsel on tuvastatud raske või sügav puue ning et õppelaen on võetud enne lapse puude tuvastamist. Lapseks peetakse Eesti õiguskorras üldjuhul kõiki alla 18-aastaseid inimesi (vt [lastekaitseaduse](#) § 3 lg 2). Nii on see ka puuetega inimeste sotsiaaltoetuste seaduse kohaselt, milles eristatakse toetuste maksmisel kuni 16-aastaseid puudega lapsi ja tööelisi inimesi, mitte

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

aga alaealisi ja täisealisi. Kuna ÕÕS ei täpsusta lapse vanust, tuleb lähtuda sellest, et ka selle seaduse mõistes on laps kuni 18-aastane inimene.

ÕÕS § 22 lõike 3 teise lause järgi kustutatakse raske või sügava puudega last pidevalt hooldava ühe vanema õppelaen. Sellest sättest on näha, et puudega lapse pidevast hooldamisest räägitakse olevikuvormis, mitte minevikus. See toetab tõlgendust, et vanema õppelaenu on võimalik kustutada siis, kui ka selle soodustuse taotlemise ajal on lapsel raske või sügav puue. Seega, pärast lapse täisealiseks saamist ei ole vanemal enam õigust õppelaenu kustutamisele.

Seaduse seesugust rakendamist toetavad ka õppetootuste ja õppelaenu seaduse § 22 muutmise seaduse eelnõu seletuskirjad. [Eelnõu algataja seletuskirjast](#) nähtub, et õppelaenu kustutamisega on soovitud toetada lapsevanemaid, kes puudega lapse hooldamise tõttu on sunnitud töötamisest loobuma, kuna lapse erivajadusele vastavaid lasteaiakohti nende vallas või linnas ei pakuta.

Riigikogu [kultuurikomisjoni koostatud eelnõu seletuskirjast](#) selgub samuti, et õppelaenu kustutamist saab taotleda vanem, kes puudega last parasjagu hooldab. Seletuskirjas on öeldud: „Tõendamaks, et tegemist on vanemaga, kes last realselt hooldab, tuleb vanemal esitada kohaliku omavalitsuse kinnitus, et tal on lapse suhtes hooldamise õigus ja kohustus või muu asjakohane dokument.“

Soodustus kehtib ka raske puudega lapse vanemate kohta. Riigikogu on siin silmas pidanud, et õppelaenu kustutamist saavad taotleda ka vanemad, kes õppelaenu tagasimaksmise kohustuse ajal hooldavad raske puudega last. [Eelnõu algataja seletuskirjas](#) (lk 3) on öeldud: „Muudatuse eesmärk on leevendada raske puudega lapse vanema majanduslikku olukorda, sest raske puudega lapse hooldamise kõrvalt võivad töөлkäimine ning laenu tagasimaksmine olla raskendatud.“

Teie pensioniõigust puudutavale küsimusele on õiguskantsleri nõunik juba vastanud. Sellele selgitusele ei ole praegu midagi lisada.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Teadmiseks (avaldaja andmeteta): Sotsiaalkindlustusamet